

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [MACIEJ SZPUNAR]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 2. maijā¹

Lieta C-683/17

Cofemel – Sociedade de Vestuário SA
pret
G-Star Raw CV

(*Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Autortiesības un blakustiesības – Dizainparaugu tiesiskā aizsardzība – Reproducēšanas tiesības – Apģērbi

Ievads

1. Lietišķās mākslas darbu tiesiska aizsardzība faktiski ir tikpat sena kā intelektuālā īpašuma aizsardzība kopumā². Tomēr joprojām ir grūti atrast tās vietu intelektuālā īpašuma tiesību sistēmā. Tā aptver trīs galvenās jomas – izgudrojumu aizsardzību ar patentu tiesībām, intelektuālo darbu aizsardzību ar autortiesībām un reputācijas aizsardzību ar preču zīmju tiesībām. Tā kā lietišķās mākslas priekšmeti ir gan dekoratīvi, gan funkcionāli un tā kā tiem ir gan māksliniecisks, gan rūpniecisks mērķis, tiem var nodrošināt šos trīs aizsardzības veidus, un tomēr uz tiem pilnībā nevar attiecināt nevienu no šo aizsardzības veidu mērķiem un mehānismiem³. Lai arī ir tikuši izstrādāti aizsardzības režīmi *sui generis*, it īpaši Eiropā, tomēr šī aizsardzība vēl nav ieguvusi ekskluzīvu statusu: to joprojām var kumulatīvi nodrošināt kopā ar citiem aizsardzības veidiem⁴.

2. Izskatāmā lieta it īpaši attiecas uz dizainparaugu aizsardzības *sui generis* režīmā kumulāciju ar to kā darbu aizsardzību ar autortiesībām. Saikne starp šiem diviem aizsardzības režīmiem vienmēr ir izraisījusi jautājumus gan likumdevējam, gan judikatūrā, kā arī strīdus.

3. No vienas puses, lietišķās mākslas priekšmetu funkcionalitāte un praktiskums, kā arī mērķis ražot tos masveidā liek šaubīties par iespēju nodrošināt tiem aizsardzību ar autortiesībām un šīs aizsardzības atbilstību to aksioloģiskajiem pamatiem (personiskā saikne starp autoru un viņa darbu), kā arī to mērķiem (atlīdzība par radošiem intelektuāliem centieniem). Dizainparaugu aizsardzība ar autortiesībām it īpaši rada divu veidu draudus, proti, autortiesību aizsardzības inflāciju un brīvas ekonomiskas konkurences ierobežojumu⁵. Šī iemesla dēļ daudzās tiesību sistēmās ir izstrādāti

1 Orģinālvaloda – franču.

2 Viens no pirmajiem tiesību aktiem šajā jomā bija *loi franęaise du 18 mars 1806 portant ętablissement d'un conseil des prud'hommes ę Lyon* [Francijas 1806. gada 18. marta Likums par Darba tiesu padomes izveidi Lionā], ar ko tika piešķirta aizsardzība Lionas zida ražotāju zīmējumiem.

3 Skat. Fischman Afori, O., "Reconceptualizing Property in Designs", *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, Nr. 3, 2008, 1105.–1178. lpp.

4 Par dizainparaugu aizsardzības kumulācijas fenomenu intelektuālā īpašuma tiesībās skat. it īpaši Derclaye, E., Leistner, M., *Intellectual Property Overlaps: A European Perspective*, Hart Publishing, Oksforda, 2011, kā arī Tischner, A., *Kumulatywna ochrona wzornictwa przemysłowego w prawie własności intelektualnej*, C.H. Beck, Varšava, 2015.

5 Par šo aizsardzības inflāciju, kaitējot konkurencei ar *industrial copyright*, Apvienotās Karalistes tiesībās skat. it īpaši Bently, L., "The Return of Industrial Copyright?", *European Intellectual Property Review*, 2012, 654.–672. lpp.

noteikumi, lai aizsardzību ar autortiesībām nodrošinātu tikai dizainparaugiem ar īpaši augstu māksliniecisko vērtību. Šeit var minēt “scindibilità” doktrīnu Itālijas tiesībās, “Stufentheorie” Vācijas tiesībās vai arī aizsardzības ilguma ierobežojumu rūpnieciski ražotiem izstrādājumiem Apvienotās Karalistes tiesībās⁶.

4. No otras puses, dažiem lietišķās mākslas priekšmetiem nenoliedzami piemīt augsta oriģinalitātes pakāpe. Pietiek tikai padomāt par tādiem šajā jomā izstrādātajiem stiliem kā *Art déco* vai *Bauhaus*. Tā tas arī ir izskatāmajā lietā aplūkotajā darbības nozarē, proti, apģērba jomā: *haute couture* izstrādājumi ir tikpat vai pat drīzāk mākslas darbi, nevis apģērbi. Tādējādi nav pamata *a priori* izslēgt lietišķās mākslas objektus no aizsardzības ar autortiesībām tikai to (arī) funkcionālā rakstura dēļ. Turklāt citas darbu kategorijas, kuru aizsardzība ar autortiesībām nerada ne mazākās šaubas, var būt arī funkcionālas un vienlaikus būt oriģināli intelektuāli darbi. To var attiecināt uz atsevišķiem literāriem, fotogrāfiskiem un pat muzikāliem darbiem.

5. Tādējādi Savienības likumdevēja izvēle, ņemot vērā Francijas tiesību doktrīnā izstrādāto mākslas vienotības teoriju⁷, attiecībā uz lietišķās mākslas objektu aizsardzības režīma *sui generis* un aizsardzības ar autortiesībām kumulāciju man nešķiet neatbilstoša⁸. Tomēr ir jānodrošina katrā aizsardzības režīmā izvirzīto mērķu īstenošana un autonomija.

6. Šajā kontekstā Tiesai ir jāsniedz atbildes uz tiesību jautājumiem, kurus šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā ir uzdevusi *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle).

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

7. Bernē 1886. gada 9. septembrī parakstītās Bernes konvencijas par literatūras un mākslas darbu aizsardzību (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts), kas grozīta 1979. gada 28. septembrī (turpmāk tekstā – “Bernes konvencija”)⁹, 2. panta 1. un 7. punktā ir noteikts:

“1) Termins “literatūras [literārie] un mākslas darbi” aptver visus darbus literatūras, zinātnes un mākslas jomā neatkarīgi no to izpausmes veida un formas, kā, piemēram, [...] lietišķās mākslas darbus [...]

[...]

6 Skat. it īpaši Derclaye, E., Leistner, M., minēts iepriekš, 200. un 283. lpp.; Marzano, P., “Une protection mal conçue pour un produit bien conçu: l’Italie et sa protection des dessins et modèles industriels par le droit d’auteur”, *Revue internationale du droit d’auteur*, 2014, 118. lpp., kā arī Tischner, A., minēts iepriekš, 159.–170. lpp.

7 Skat. it īpaši Pollaud-Dulian, F., *Propriété intellectuelle. Le Droit d’auteur*, Economica, Parīze, 2014, 190. – 194. lpp., kā arī Vivant, M., Bruguière, J.-M., *Droit d’auteur et droits voisins*, Dalloz, Parīze, 2016, 255.–257. lpp.

8 Pat ja, pēc dažu autoru domām, kumulatīvās aizsardzības princips liecina par intelektuālā īpašuma sistēmas nespēju kontrolēt tās hipertrofiju (Tischner, A., “The role of unregistered rights – a European perspective on design protection”, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018, 303.–314. lpp.).

9 Eiropas Savienība nav Bernes konvencijas līgumslēdzēja puse, bet tā ir parakstījusi Līgumu par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām, kurš ir Marakešā 1994. gada 15. aprīlī parakstītā Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu 1.C pielikums (turpmāk tekstā – “TRIPS”), kurš Eiropas Savienības vārdā tika apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajes kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.), kura 9. panta 1. punktā līgumslēdzējam pusēm ir noteikts pienākums pildīt Bernes konvencijas 1.–21. panta prasības.

7) Ievērojot šīs konvencijas 7. panta 4. punkta noteikumus, Savienības valstu likumdošanas akti var noteikt, cik lielā mērā attiecīgās valsts likumi piemērojami lietišķās mākslas darbiem un dizainparaugiem, kā arī var noteikt šādu lietišķās mākslas darbu un dizainparaugu aizsardzības nosacījumus ^[10]. Attiecībā uz darbiem, kas valstī, kurā tie radīti, tiek aizsargāti vienīgi kā dizainparaugi, citās Savienības valstīs var pieprasīt tikai tādu speciālo aizsardzību, kāda attiecīgajā valstī paredzēta dizainparaugiem, bet, ja attiecīgajā valstī šāda speciāla aizsardzība nav paredzēta, šādi darbi tiek aizsargāti kā mākslas darbi.

[..]”

8. Saskaņā ar *TRIPS* 25. pantu:

“1. Dalībvalstis nodrošina aizsardzību patstāvīgi radītiem, jauniem vai oriģināliem rūpnieciskā dizaina paraugiem. [..]

2. Katra Dalībvalsts nodrošina, ka prasības tekstila dizaina aizsardzības garantēšanai, konkrēti attiecībā uz jebkurām izmaksām, pārbaudi vai publikācijām, bez attaisnojuma nemazina iespēju meklēt un iegūt šādu aizsardzību. Dalībvalstīm ir brīvas tiesības pildīt šo prasību, izmantojot rūpnieciskā dizaina likumus vai autortiesību likumus.”

Savienības tiesības

9. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/71/EK (1998. gada 13. oktobris) par dizainparaugu tiesisko aizsardzību ¹¹ 17. pantā ir noteikts:

“Dizainparaugam, ko aizsargā dizainparauga tiesības, kuras reģistrētas dalībvalstī vai attiecībā uz dalībvalsti, saskaņā ar šo direktīvu ir arī tiesības uz aizsardzību atbilstīgi minētās valsts autortiesību likumam, sākot ar dienu, kurā dizainparaugs ir radīts vai kaut kādā veidā noteikts. Kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes līmeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts”.

10. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā ¹² 2. panta a) punktu:

“Dalībvalstis paredz ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt tiešu vai netiešu, īslaicīgu vai pastāvīgu reproducēšanu ar jebkādiem līdzekļiem un jebkādā formā, pilnībā vai daļēji:

a) autoriem – attiecībā uz viņu darbiem;

[..]”

11. Saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu:

“Šī direktīva neskar noteikumus, kas īpaši attiecas uz patentiem, preču zīmēm, dizainparauga tiesībām, funkcionāliem modeļiem, pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijām, šriftiem, ierobežotu piekļuvi, piekļuvi raidīšanas kabelim, nacionālo kultūras vērtību aizsardzību, prasībām attiecībā uz obligāto eksemplāru, tiesību aktiem attiecībā uz prakses ierobežošanu un negodīgu konkurenci, komercdarbības noslēpumiem, drošību, konfidencialitāti, datu aizsardzību un privātās dzīves aizsardzību, piekļuvi publiskiem dokumentiem, līgumtiesībām.”

10 Bernes konvencijas 7. panta 4. punkts attiecas uz rūpnieciskā dizaina darbu aizsardzības ilgumu.

11 OV 1998, L 289, 28. lpp.

12 OV 2001, L 167, 10. lpp.

12. Padomes Regulas (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem¹³ 96. panta 2. punktā ir noteikts:

“Dizainparaugu, ko aizsargā kā Kopienas dizainparaugu, no tā radišanas vai nostiprināšanas jebkādā veidā aizsargā arī ar dalībvalstu autortiesību likumiem. Kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes limeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts.”

Portugāles tiesības

13. Direktīva 2001/29 Portugāles tiesībās ir transponēta ar *Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos* (Autortiesību un blakustiesību kodekss), kura 2. panta 1. punktā ir uzskaitītas šādas ar autortiesībām aizsargātu objektu kategorijas:

“1. Intelektuāli darbi literatūras, zinātnes un mākslas jomā neatkarīgi no to žanra, izteiksmes veida, kvalitātes, izpaušanas veida un mērķa, tostarp ir:

[..]

i) lietišķās mākslas darbi, rūpnieciskie dizainparaugi un dizaina darbi, kas ir mākslinieciskas jaunrades rezultāts, neatkarīgi no rūpnieciskā ipašuma aizsardzības;

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14. Saskaņā ar Nīderlandes tiesībām dibināta sabiedrība *G-Star Raw CV* (turpmāk tekstā – “*G-Star*”) izstrādā, ražo un pārdod apģērbus. *G-Star*, būdama ipašniece vai saskaņā ar ekskluzīvas licences ligumiem, izmanto preču zīmes “*G-Star*”, “*G-Star Raw*”, “*G-Star Denim Raw*”, “*GS-Raw*”, “*G-Raw*” un “*Raw*”. Ar šīm preču zīmēm pārdotie apģērbi it īpaši ietver džinsa bikšu modeļus “*Arc*”, kā arī sporta kreklus un T-kreklus modeļus “*Rowdy*”.

15. Saskaņā ar Portugāles tiesībām dibināta sabiedrība *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA* (turpmāk tekstā – “*Cofemel*”) izstrādā, ražo un pārdod džinsa bikšu, sporta kreklus un T-kreklus modeļus ar preču zīmi “*Tiffosi*”.

16. 2013. gada 30. augustā *G-Star* cēla prasību Portugāles pirmās instances tiesā, lūdzot galvenokārt piespriest *Cofemel* izbeigt jebkādu tās autortiesību pārkāpumu un pārtraukt pret to vērstās negodīgas konkurences darbības, kā arī samaksāt tai atlīdzību par šī nodarījuma dēļ radīto kaitējumu un jauna pārkāpuma gadījumā samaksāt tai kavējuma naudu līdz pārkāpuma izbeigšanas dienai. Saistībā ar šo prasību *G-Star* it īpaši apgalvo, ka dažiem *Cofemel* pārdoto džinsa bikšu, sporta kreklus un T-kreklus modeļiem bija tāds pats vai ļoti līdzīgs dizains kā tās modeļiem “*Arc*” un “*Rowdy*”. *G-Star* arī apgalvoja, ka šie pēdējie minētie modeļi ir oriģināli intelektuāli jaunrades darbi un tādējādi arī ar autortiesībām aizsargāti dizaina darbi.

17. Tiesa, kas izskatīja lietu, daļēji apmierināja *G-Star* celto prasību. *Cofemel* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Tribunal da Relação de Lisboa* (Lisabonas apelācijas tiesa), kas atstāja to negrozītu.

¹³ OV 2002, L 3, 1. lpp.

18. *Cofemel* cēla pārsūdzību *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa), kas uzskata par pierādītu, pirmkārt, to, ka apģērbu modeļus, kurus ir atdarinājusi *Cofemel*, bija izstrādājuši *G-Star* dizaineri vai dizaineri, kas darbojās tās vārdā un ar līgumu bija nodevuši savas autortiesības. Otrkārt, šie apģērbu modeļi ir izstrādāti, izmantojot koncepcijas un ražošanas procesus, kas ir atzīti par novatoriskiem. Treškārt, minētajiem modeļiem ir raksturīgs specifisku elementu kopums (trīsdimensiju forma, atsevišķu komponentu atrašanās vieta, montāžas un krāsu shēma u.c.), kas daļēji ir pārņemts *Cofemel* apģērbu modeļos. Šajā situācijā *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) jautā, kāda nozīme ir jāpiešķir Autortiesību un blakustiesību kodeksa 2. panta 1. punkta i) apakšpunktam. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka, lai arī minētajā tiesību normā ar autortiesībām aizsargātu darbu sarakstā nepārprotami ir iekļauti lietišķās mākslas darbi, rūpnieciskie dizainparaugi un dizaina darbi, kas ir mākslinieciskas jaunrades rezultāts, tajā nav precizēts, kādam ir jābūt oriģinalitātes līmenim, lai šiem darbiem nodrošinātu šādu aizsardzību.

19. Šajos apstākļos *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Tiesas sniegtajai Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta interpretācijai ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums – šajā lietā Autortiesību un blakustiesību kodeksa 2. panta 1. punkta i) apakšpunkts –, ar ko autortiesību aizsardzība tiek piešķirta lietišķās mākslas darbiem, rūpnieciskajiem dizainparaugiem un dizaina darbiem gadījumā, ja tiem ir ne tikai funkcionāls mērķis, bet tie no estētiskā viedokļa rada arī specifisku un atšķirtspējīgu vizuālu efektu, tādējādi, ka to oriģinalitāte ir izšķirošais aizsardzības piešķiršanas kritērijs autortiesību jomā?
- 2) Vai Tiesas sniegtajai Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta interpretācijai ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums – šajā lietā Autortiesību un blakustiesību kodeksa 2. panta 1. punkta i) apakšpunkts –, ar ko autortiesību aizsardzība tiek piešķirta lietišķās mākslas darbiem, rūpnieciskajiem dizainparaugiem un dizaina darbiem tad, ja, ļoti strikta to mākslinieciskuma novērtējuma gaismā un ņemot vērā kultūras un institucionālajās aprindās dominējošās koncepcijas, tie būtu jāatzīst par “māksliniecisko jaunradi” vai “mākslas darbu”?”

20. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts Tiesā 2017. gada 6. decembrī. Rakstveida apsvērumus iesniedza Portugāles, Čehijas Republikas, Itālijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija. Pamatlietas dalībnieki, Portugāles, Čehijas Republikas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija piedalījās 2018. gada 12. decembra tiesas sēdē.

Vērtējums

21. Ar šiem diviem prejudiciālajiem jautājumiem, kas, manuprāt, ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam, kā to interpretējusi Tiesa, ir pretrunā tas, ka rūpnieciskie dizainparaugi¹⁴ tiek aizsargāti ar autortiesībām tikai tad, ja tiem piemīt īpašs mākslinieciskums, kas pārsniedz to, ko parasti prasa citām darbu kategorijām.

22. Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāizskata Tiesas judikatūra attiecībā uz Savienības autortiesībās lietoto jēdzienu “darbs”, kā arī jāizvērtē argumenti, kurus it īpaši izvirzījušas Itālijas, Čehijas Republikas un Apvienotās Karalistes valdības, balstoties uz pieņēmumu par dizainparaugu īpašo statusu Savienības tiesībās izveidotajā režīmā.

¹⁴ Iesniedzējtiesa savos jautājumos pārņem Portugāles tiesību formulējumu: “lietišķās mākslas darbi, rūpnieciskie dizainparaugi un dizaina darbi”. Tomēr man šķiet, ka šie trīs jēdzieni būtībā ir sinonīmi. Katrā ziņā šajos secinājumos es atsaucos uz objektiem, kuriem tāpat kā pamatlietas aplūkotojām var nodrošināt dizainparaugu aizsardzību Direktīvas 98/71 vai Regulas Nr. 6/2002 izpratnē.

Tiesas judikatūra attiecībā uz jēdzienu “darbs”

23. Iesniedzējtiesas minētās Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktā nav definēts tas, kas ir jāsaprot ar [jēdzienu] “darbs”. Ar šo tiesību normu autoriem tikai ir piešķirtas ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt viņu darbu reproducēšanu. Turklāt nevienā citā šīs direktīvas tiesību normā nav definēts jēdziens “darbs”. Kā savos apsvērumos apgalvo Čehijas Republikas valdība, pārāk lielas atšķirības starp dalībvalstu autortiesību režīmiem, iespējams, liedza iespēju sniegt visiem pieņemamu definīciju. Šajā ziņā ir jānorāda, ka pat valsts limenī ir ārkārtīgi grūti – pat neiespējami – izstrādāt abstraktu definīciju, kas var aptvert ļoti daudzus un dažādus ar autortiesībām aizsargājamus objektus un vienlaikus izslēgt tādus, kuriem šī aizsardzība nav jānodrošina. Lielākais ir iespējams sastādīt jaunrades jomu, kurās var piemērot autortiesības, sarakstu, kā tas ir paredzēts Bernes konvencijas 2. panta 1. punktā, kurš katrā ziņā nav izsmelošs.

24. Tomēr šāds trūkums nav pieļaujams, jo jēdziens “darbs” ir ikvienas autortiesību sistēmas stūrakmens, ciktāl tas nosaka tās materiāltiesiskās piemērošanas jomu. Tādējādi ir jāsniedz šī jēdziena vienvēidīga interpretācija, lai saskaņotu Savienības tiesībās paredzētās autortiesības. Nebūtu nozīmes saskaņot dažādas autoriem piešķirtās tiesības, ja dalībvalstis varētu brīvi piešķirt vai liegt kādam objektam šo aizsardzību, pieņemot tiesību aktus vai izstrādājot judikatūru. Tiesai agri vai vēlu noteikti būtu jānovērš šis trūkums, atbildot uz to tiesu uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas šaubās par šo autortiesību direktīvu piemērojamību atsevišķos īpašos gadījumos.

25. Jēdziens “darbs”, tā kā tas nav definēts Direktīvā 2001/29 un tā kā nav norādes, ka tas ir jādefinē dalībvalstu tiesībās, ir Savienības tiesību autonomas jēdziens¹⁵. Tādējādi saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai objektu varētu kvalificēt kā “darbu” autortiesību izpratnē, ir vajadzīgs, lai tas būtu “objekt[s], kurš ir oriģināls tajā ziņā, ka tas ir tā autora intelektuālā jaunrade”¹⁶. Šo nosacījumu par autortiesību, kā tās ir saskaņotas Savienības tiesībās, it īpaši ar Direktīvu 2001/29, piemērojamību Tiesa ir izsecinājusi no šīs direktīvas sistēmas, kā arī no Bernes konvencijas sistēmas. Tomēr šis nosacījums nav Savienības tiesību izgudrojums – tas ir ietverts lielākajā daļā valstu autortiesību, vismaz kontinentālo tiesību sistēmās¹⁷. Tādējādi tas zināmā mērā izriet no dalībvalstu juridiskajām tradīcijām.

26. Kategorija “autora intelektuālā jaunrade” ir darba definīcijas pamatelements. Vēlāk šo definīciju savā judikatūrā izstrādāja Tiesa, kas uzskatīja, ka intelektuāla jaunrade ir raksturīga autoram, ja tā atspoguļo viņa personību. Tas tā ir tad, ja autors, izstrādājot darbu, ir varējis īstenot savas radošās iespējas, veicot brīvas un radošas izvēles¹⁸. Turpretī, ja attiecīgā objekta sastāvdaļu izteiksmi nosaka tehniskā funkcija, oriģinalitātes kritērijs nav izpildīts, jo dažādi idejas īstenošanas veidi ir tik ierobežoti, ka ideja un tās izteiksmes veids sakrīt. Šāda situācija neļauj autoram oriģināli izpaust savu radošo garu un sasniegt rezultātu, kas paustu autora intelektuālo jaunradi¹⁹. Vienīgi autora paša intelektuālā jaunrade iepriekš noteiktajā izpratnē veido darbu, kas ir aizsargājams ar autortiesībām. Tādi elementi kā autora intelektuālais darbs un viņa zinātība paši par sevi nevar pamatot attiecīgā objekta aizsardzību ar autortiesībām, ja šis darbs un šī zinātība nepauž nekādu oriģinalitāti²⁰. Visbeidzot ar autortiesībām aizsargājamajam objektam ir jābūt identificējamam ar pietiekamu precizitāti un objektivitāti^{21 22}.

15 Visbeidzot skat. spriedumu, 2018. gada 13. novembris, *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 33. punkts).

16 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 37. punkts).

17 Tas it īpaši ir attiecināms uz Vācijas tiesībām, kurās 1965. gada 9. septembra *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz* (Likums par autortiesībām un blakustiesībām) 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka “darbi šī likuma izpratnē ir tikai personiskas intelektuālās jaunrades darbi”. Šī koncepcija ir atrodama “oriģinalitātes” jēdzienā Francijas autortiesībās (*Cour de cassation* Plēnuma 1986. gada 7. marta spriedums *Babolat* pret *Pachot*, Nr. 83-10477, publicēts vēstnesī), kā arī Polijas tiesībās (1994. gada 4. februāra *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Likums par autortiesībām un blakustiesībām) 1. panta 1. punkts) vai arī Spānijas tiesībās (1996. gada 24. aprīļa *Ley de Propiedad Intelectual* (Intelektuālā īpašuma likums) 10. pants). Tas tā nav anglosakšu valstu *copyright* [autortiesību] sistēmās.

18 Spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 88. un 89. punkts).

19 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 49. un 50. punkts).

20 Spriedums, 2012. gada 1. marts, *Football Dataco* u.c. (C-604/10, EU:C:2012:115, 33. punkts).

21 Spriedums, 2018. gada 13. novembris, *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 40. punkts).

22 Sniedzot šis judikatūras aprakstu, esmu balstījies uz 17. un 18. punktu manos secinājumos lietā *Funke Medien NRW* (C-469/17, EU:C:2018:870).

Šīs judikatūras piemērojamība dizainparaugiem

27. Pretēji tam, ko apgalvo Čehijas Republikas valdība savos rakstveida apsvērumos, darba kā tā autora intelektuālās jaunrades definīcija attiecas ne tikai uz jomām, kurās ir piemērojami īpaši Savienības tiesiskie regulējumi un kurās šis kritērijs ir tieši noteikts, proti, uz datu bāzēm, fotogrāfijām un datorprogrammām²³.

28. Proti, šo kritēriju Tiesa pirmo reizi piemēroja literāram darbam, kas tika aizsargāts, pamatojoties uz Direktīvu 2001/29. Kā jau esmu norādījis, Tiesa noteica šo kritēriju, balstoties gan uz starptautisko, gan uz Savienības autortiesību vispārējo sistēmu. Lai arī Tiesa minēto kritēriju vēlāk piemēroja tādiem objektiem kā fotogrāfijas, uz kuriem attiecās tādi īpaši Savienības tiesiskie regulējumi, šī piemērošana bija balstīta nevis uz šā tiesiskā regulējuma, bet uz tās agrāko judikatūru²⁴.

29. No tā, manuprāt, skaidri izriet, ka Tiesas judikatūrā izstrādātais autora intelektuālās jaunrades kritērijs ir piemērojams visām darbu kategorijām. Tas arī izriet no prasības vienveidīgi piemērot Direktīvu 2001/29 visā Savienības teritorijā. Ikvienu atšķirība starp dalībvalstu tiesībām, nosakot aizsardzības ar autortiesībām piemērošanas jomu, liegtu nodrošināt šo vienveidīgo piemērošanu²⁵. Tāpēc es neredzu iemeslus, lai vismaz principā nepiemērotu šo kritēriju rūpnieciskiem dizainparaugiem attiecībā uz to aizsardzību ar autortiesībām.

30. Mani arī nepārlicina Čehijas Republikas valdības arguments, kuru tā izvirzīja tiesas sēdē un saskaņā ar kuru autora intelektuālās jaunrades kritērijs ir raksturīgs jebkuram darbam un tam nav pretrunā valsts tiesībās paredzēti stingrāki noteikumi attiecībā uz tādām atsevišķu objektu kategorijām kā lietišķās mākslas darbi.

31. Autora intelektuālās jaunrades kritērijs, protams, ļauj nošķirt objektus, kas var tikt aizsargāti ar autortiesībām, no objektiem, uz kuriem šī aizsardzība neattiecas²⁶. Tomēr šis kritērijs, ko Tiesa kvalificē arī kā oriģinalitātes kritēriju²⁷, ir arī maksimālā prasība, kuru dalībvalstīm ir tiesības noteikt, lai piešķirtu aizsardzību ar autortiesībām, neatkarīgi no attiecīgā objekta radošās izpausmes līmeņa. Tiesa to ļoti skaidri izklāstījusi spriedumā *Painer*, nospriežot, ka, runājot par portreta fotogrāfiju, ar Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktu piešķirtā aizsardzība nevar būt vājāka par to, kāda ir piemērojama citiem darbiem, ieskaitot fotogrāfijas darbus²⁸. Proti, neviens Direktīvas 2001/29 vai kādas citas šajā jomā piemērojamas direktīvas elements nedod pamatu uzskatīt, ka šādas aizsardzības apjoms būtu atkarīgs no eventuālām radošās izpausmes iespēju atšķirībām dažādu kategoriju darbu īstenošanā²⁹. Ja aizsardzības apjomu uz šī pamata nevar ierobežot, *a fortiori* nevar uzskatīt, ka minētā aizsardzība šī iemesla dēļ būtu pilnībā izslēgta.

32. Tāpat Direktīvā 2001/29 es neatrodu nevienu elementu, kas ļautu pamatot lietišķās mākslas darbu aizsardzības līmeņu nošķiršanu atkarībā no to mākslinieciskās vērtības. Tomēr Itālijas, Čehijas Republikas un Apvienotā Karalistes valdības, kas izskatāmajā lietā ir iesniegušas apsvērumus, uzskata, ka šāds elements ir atrodams citās Savienības tiesību normās, proti, Direktīvas 98/71 17. pantā un Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktā. Tāpēc tagad es aplūkošu šo aspektu.

23 Runa ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 96/9/EK (1996. gada 11. marts) par datubāzu tiesisko aizsardzību (OV 1996, L 77, 20. lpp.) 3. panta 1. punktu; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/116/EK (2006. gada 12. decembris) par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem (OV 2006, L 372, 12. lpp.) 6. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/24/EK (2009. gada 23. aprīlis) par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV 2009, L 111, 16. lpp.) 1. panta 3. punktu.

24 Skat. spriedumus, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 87. punkts), un 2018. gada 7. augusts, *Renckhoff* (C-161/17, EU:C:2018:634, 14. punkts).

25 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. novembris, *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 45. punkts).

26 Skat. it īpaši spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 46.–48. punkts).

27 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 48. un 49. punkts).

28 Spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 98. punkts).

29 Spriedums, 2011. gada 1. decembris, *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 97. punkts).

Direktīvas 98/71 17. panta un Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkta pienesums

33. Atgādinājumam – Direktīvas 98/71 17. pantā ir nostiprināts dizainparaugu aizsardzības – gan ar dizainparaugu tiesībām, gan ar autortiesībām – kumulācijas princips. Šī panta otrajā teikumā ir noteikts, ka to, kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes līmeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts. Līdzīgs formulējums ir atrodams Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktā.

34. Itālijas, Čehijas Republikas un Apvienotās Karalistes valdības uzskata, ka ar šīm tiesību normām dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība paredzēt nosacījumus, lai piešķirtu dizainparaugiem aizsardzību ar autortiesībām, lai gan tika pieņemta Direktīva 2001/29. Tādējādi šīs valdības apgalvo, ka Direktīvas 98/71 17. pants esot *lex specialis* salīdzinājumā ar Direktīvas 2001/29 tiesību normām, kā tās ir interpretējusi Tiesa. Līdzīga nostāja ir pausta doktrīnā³⁰.

35. Es nepiekrītu šai nostājai un turpinājumā analizēšu dažādus tās atbalstam izvirzītos argumentus, kas, manuprāt, nav pietiekami pārliecinoši.

36. Vispirms, kā nepārprotami izriet no Direktīvas 98/71 17. panta pirmā teikuma, tas attiecas tikai uz reģistrētajiem dizainparaugiem. Tādējādi dalībvalstīm piešķirtā iespējamā brīvība attiecas tikai uz šo dizainparaugu kategoriju. Taču lielākā daļa dizainparaugu Eiropas Savienībā nav reģistrēti³¹. Kā izriet no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajām norādēm, tas it īpaši attiecināms uz attiecīgajiem pamattiesvedībā aplūkotojajiem dizainparaugiem. Tāpēc, manuprāt, ir daudz atbilstīgāk argumentēt, balstoties uz Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktu. Proti, ar šo regulu ikvienam dizainparaugam Eiropas Savienībā ir paredzēta aizsardzība, kas ir ierobežota ar trim gadiem, ar nosacījumu, ka tas ir jauns un oriģināls; un tas nav jāreģistrē.

37. Tā ir taisnība, ka saskaņā ar Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkta formulējumu dalībvalstīm, šķiet, ir piešķirta plaša rīcības brīvība, lai paredzētu dizainparaugu aizsardzības ar autortiesībām piešķiršanas nosacījumus. Tomēr šī rīcības brīvība tām ir piešķirta, neskarot autortiesību saskaņošanu Savienības līmenī, kā tas ir apstiprināts šīs regulas 32. apsvērumā, saskaņā ar kuru, “nepastāvot pilnīgai autortiesību saskaņošanai, ir svarīgi ieviest aizsardzības kumulācijas principu atbilstīgi Kopienas dizainparaugam un autortiesību likumiem, atstājot dalībvalstīm tiesības brīvi noteikt autortiesību aizsardzības pakāpi un nosacījumus, saskaņā ar kuriem šo aizsardzību piešķir”³². No Regulas Nr. 6/2002³³ paskaidrojuma raksta vēl skaidrāk izriet, ka tagad spēkā esošajā 96. panta 2. punktā rastais risinājums ir gribēts kā pagaidu risinājums, gaidot autortiesību saskaņošanu.

38. Tādējādi, manuprāt, ir skaidrs, ka pēc šīs saskaņošanas veikšanas, it īpaši ar Direktīvu 2001/29, kā to ir interpretējusi Tiesa, ar Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktu dalībvalstīm piešķirto rīcības brīvību ierobežo pienākumi, kas dalībvalstīm ir jāpilda saskaņā ar šo direktīvu. Būtu pārsteidzoši, ja uzskatītu, ka jebkurā Savienības tiesību dokumentā veiktā atsauce uz dalībvalstu tiesībām nozīmētu, ka šīs valstis ir atbrīvotas no pienākumiem, kas izriet no citiem agrāk vai vēlāk pieņemtajiem Savienības aktiem, jomā, uz kuru attiecas minētā atsauce. Šī atsauce noteikti attiecas uz valsts tiesībām, aplūkojot tās kontekstā ar negatīviem un pozitīviem pienākumiem, kuri izriet no Savienības tiesībām.

39. Šajā ziņā mani nepārliecina Apvienotās Karalistes arguments, ka Regula Nr. 6/2002 ir pieņemta vēlāk nekā Direktīva 2001/29. Tā ir taisnība, ka šī regula tika pieņemta tikai 2001. gada 12. decembrī, savukārt Direktīva 2001/29 – 2001. gada 22. maijā. Tomēr, pirmkārt, teksts, kas atbilst pašreizējam Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktam, lai arī tas ir formulēts citādi, jau bija iekļauts pirmajā

30 S2at. Bently, L., minēts iepriekš.

31 Skat. Tischner, A., “The role of unregistered rights – a European perspective on design protection”, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018, kā arī tajā minētos darbus.

32 Līdzīgs formulējums ir atrodams Direktīvas 98/71 8. pantā

33 COM(93) 342, galīgā redakcija, 1993. gada 3. decembris, 53.–55. lpp.

Komisijas priekšlikumā šai regulai, kas tika publicēts 1993. gada 3. decembrī, proti, ilgu laiku pirms pirmā priekšlikuma Direktīvai 2001/29³⁴. Vēlāk darbs pie šo tiesību aktu izstrādes norisinājās vienlaicīgi. Otrkārt, Direktīvas 2001/29 transponēšanas termiņš beidzās tikai 2002. gada 22. decembrī, savukārt Regula Nr. 6/2002 stājās spēkā šī paša gada marta sākumā. Brīdī, kad stājās spēkā šī regula, autortiesību saskaņošana ar Direktīvu 2001/29 tātad vēl nebija pabeigta, jo dalībvalstīm vēl nebija pienākuma pabeigt šīs direktīvas tiesību normu transponēšanu. Tādējādi apstākļi, ka formāli Regula Nr. 6/2002 tika pieņemta vēlāk nekā Direktīva 2001/29, nekādā ziņā nemaina vērtējumu par šo tiesību aktu attiecībām: rīcības brīvību, kas dalībvalstīm ir piešķirta ar šīs regulas 96. panta 2. punktu, ierobežo Direktīvā 2001/29 paredzētie pienākumi.

40. Turklāt mani nepārlicina arguments, kas balstīts uz Direktīvas 98/71 vai Regulas Nr. 6/2002 sagatavošanas darbiem³⁵. Lai arī Komisijai bija vērienīgāki mērķi un lai arī beigu beigās tika nolemts, ka tajā laikā nebija lietderīgi saskaņot dalībvalstu autortiesības, pieņemot tiesību aktus par dizainparaugiem, tas nenozīmē, ka minēto dizainparaugu aizsardzībai ar autortiesībām vienmēr ir jābūt izņēmumam arī pēc saskaņošanas pabeigšanas. Lai arī Savienības tiesību aktu sagatavošanas darbos var noteikti rast vērtīgas norādes par iemesliem, kas bija Savienības likumdevēja veiktās izvēles pamatā, tomēr no šiem sagatavošanas darbiem gūtās atziņas nevar prevalēt pār attiecīgo tiesību normu formulējumu un sistēmu. It īpaši nav ieteicams izdarīt secinājumus no tiesību akta sagatavošanas darbiem (Direktīva 98/71 vai Regula Nr. 6/2002) par cita tiesību akta interpretāciju vai piemērošanas jomu (Direktīva 2001/29).

41. Turpinājumā Apvienotās Karalistes valdība savas nostājas pamatojumam atsaucas uz Direktīvas 2001/29 9. pantu, saskaņā ar kuru šī direktīva neskar Savienības tiesību normas, kas attiecas it īpaši uz dizainparaugiem, tostarp Direktīvas 98/71 17. pantu³⁶. Savukārt es uzskatu, ka ar šo Direktīvas 2001/29 tiesību normu nevar pamatot šīs valdības apgalvojumu. Acīmredzami, ka Direktīva 2001/29, kas attiecas uz autortiesībām, nedrīkst ietekmēt tiesību normas, kas ietilpst citās jomās, tādas kā dizainparaugu tiesības. Tomēr Direktīvas 98/71 17. pants tāpat kā Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkts ir tiesību norma, kas attiecas nevis uz dizainparaugu tiesību jomu, bet uz autortiesību jomu. Citāda interpretācija nozīmētu, ka lietišķās mākslas darbu aizsardzība ar autortiesībām ir dizainparaugu tiesību aizsardzības funkcija, tomēr tās ir divas neatkarīgas jomas. Tāpēc Direktīvas 2001/29 9. pantu nevar interpretēt tādējādi, ka tas pamato dizainparaugu izslēgšanu no saskaņošanas, kas ir īstenota ar Direktīvu 2001/29.

42. Katrā ziņā, ja Savienības likumdevējs būtu vēlējis paredzēt tik būtisku izņēmumu no saskaņotajām autortiesībām, tas to noteiktu nevis netieši dažādos Savienības tiesību aktos, bet skaidri un nepārprotami, piemēram, Direktīvas 2001/29 1. pantā, kas definē tās piemērošanas jomu.

43. Čehijas Republikas valdība piebilst, ka ar Direktīvu 2001/29, kā norāda tās nosaukums, ir veikta tikai “dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošan[a] informācijas sabiedrībā”. Es tomēr nesaprotu, kā šis konstatējums var atbalstīt tās apgalvojumus par lietišķās mākslas darbu aizsardzību.

44. Tā ir taisnība, ka Direktīvas 2001/29 piemērošanas jomā neietilpst būtiski autortiesību aspekti: morālās tiesības, tiesību kolektīvā pārvaldīšana, šo tiesību aizsardzība (izņemot ļoti vispārēju 8. pantu) utt. Tomēr *G-Star* pamatlietā ir atsaukusies uz autora ekskluzīvajām tiesībām atļaut vai aizliegt sava darba reproducēšanu. Taču šīs tiesības ir izsmēloši saskaņotas ar Direktīvu 2001/29. Tā arī taisnība, ka it īpaši literatūrā angļu valodā Direktīva 2001/29 bieži vien ir kvalificēta kā “Direktīva par informācijas sabiedrību” (*Information Society Directive*). Man šķiet, ka daži autori no šī neoficiālā nosaukuma izdara gan pārmērīgus, gan kļūdainus secinājumus. Lai arī Direktīvas 2001/29 1. panta 1. punktā ir likts

34 COM(97) 628, galīgā redakcija, 1998. gada 21. janvāris.

35 Šis arguments ir izvirzīts doktrīnā, skat. it īpaši Bently, L., minēts iepriekš.

36 Manuprāt, tāpat kā Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkts.

“īpaš[s] uzsvār[s] uz informācijas sabiedrību”, tomēr šīs direktīvas tiesību normas ir paredzētas piemērot jebkurā vidē neatkarīgi no tā, vai tā ir vai nav informācijas sabiedrība. Tādējādi apstāklis, ka parasti dizainparaugi ir iekļauti kā taustāmi objekti, kas pieder “reālajai” pasaulei³⁷, nekādā ziņā nepamato to izslēgšanu no aizsardzības, kas ir nodrošināta ar šo direktīvu.

45. Šo valdību apgalvojuma pamatojumu nevar rast arī starptautiskajās tiesībās. Tā ir taisnība, ka saskaņā ar Bernes konvencijas 2. panta 7. punktu valstīm dalībniecēm ir jārisina jautājums par autortiesību piemērošanu dizainparaugiem. Tomēr šī konvencija ir piemērojama, neskarot dalībvalstu pienākumus, kas izriet no Savienības tiesībām. Tādējādi, ja šajās tiesībās ir ierobežota dalībvalstu brīvā izvēle, šo ierobežojumu nevar atcelt ar fakultatīvu Bernes konvencijas tiesību normu. Jebkurš cits secinājums būtu pretrunā LESD 351. panta otrajai daļai. Šie paši apsvērumi ir attiecināmi arī uz *TRIPS* līguma 25. pantu.

46. Turklāt, lai arī Bernes konvencijas 2. panta 7. punkts ir jāuzskata par atkāpi no dalībvalstu pienākumiem, kas izriet no Direktīvas 2001/29, būtu jāpiemēro arī šī punkta otrais teikums, kurā ir nostiprināts konvenciju parakstījušo valstu savstarpējības princips dizainparaugu aizsardzībā. Saskaņā ar šo tiesību normu objekti, kas izcelsmes valstī ir aizsargāti tikai kā dizainparaugi, citā valstī var pieprasīt vienīgi šo īpašo aizsardzību; ja šī īpašā aizsardzība tajā nav piešķirta, tādā gadījumā tie tiks aizsargāti ar autortiesībām. Taču šī savstarpējības principa, kas ir diskriminācijas pamatā un nav saderīgs ar iekšējā tirgus noteikumiem, nepiemērošana dalībvalstu attiecībās bija tieši viens no Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkta mērķiem³⁸.

47. Visbeidzot arguments, saskaņā ar kuru ar Direktīvas 98/71 17. pantu dalībvalstīm esot atļauts atkāpties no Savienības autortiesību noteikumiem, ir atspēkots Tiesas judikatūrā attiecībā uz šīs tiesību normas interpretāciju. Spriedumā *Flos*³⁹ attiecībā uz dizainparaugu aizsardzības ar autortiesībām ilgumu Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalstīm piešķirtās tiesības noteikt šīs aizsardzības iegūšanas nosacījumus un tvērumu nevar attiekties uz šīs aizsardzības ilgumu, jo tas ir ticis saskaņots Savienības līmenī ar Direktīvu 93/98/EEK⁴⁰. Tādu pašu argumentāciju var izmantot attiecībā uz Direktīvu 2001/29: tā kā ar šo direktīvu, kā to ir interpretējusi Tiesa, ir saskaņotas autoru mantiskās tiesības, tostarp jēdziens “darbs”, kam ir būtiska nozīme šo tiesību vienveidīgā piemērošanā, šo jautājumu risināšana neietilpst tiesībās, kas dalībvalstīm piešķirtas ar Direktīvas 98/71 17. pantu un pēc analogijas ar Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktu. Šajā ziņā es piekrītu Komisijas nostājai, kuru tā ir paudusi savos apsvērumos.

48. Tādējādi Direktīvas 98/71 17. pants un Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punkts ir jāinterpretē kā apstiprinājums aizsardzības kumulācijas principam: lietīšķās mākslas darbs nav jāizslēdz no aizsardzības ar autortiesībām tikai tāpēc, ka tam var tikt piešķirta aizsardzība *sui generis* kā dizainparaugam. Savukārt šīs tiesību normas nevar interpretēt kā atkāpi no Direktīvas 2001/29 tiesību normām vai jebkāda cita Savienības tiesību akta, kas reglamentē autortiesības.

Starpsecinājums

49. Šajā posmā es uzskatu, ka uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam, kā to ir interpretējusi Tiesa, ir pretrunā tas, ka rūpnieciskie dizainparaugi ir aizsargāti ar autortiesībām tikai ar nosacījumu, ka tiem piemīt īpašs mākslinieciskums, kas pārsniedz to, ko parasti prasa citām darbu kategorijām.

37 Atšķirībā no virtuālās realitātes.

38 Skat. šīs regulas paskaidrojuma rakstu (COM(93) 342, galīgā redakcija, 56. lpp.).

39 Spriedums, 2011. gada 27. janvāris (C-168/09, EU:C:2011:29, 39. punkts).

40 Padomes direktīva (1993. gada 29. oktobris) par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņu saskaņošanu (OV 1993, L 290, 9. lpp.), kas aizstāta ar Direktīvu 2006/116.

Nobeiguma piezīmes par dizainparaugu aizsardzību ar autortiesībām

50. Ņemot to vērā, es nevēlos neaplūkot vai nepietiekami novērtēt bažas, kuras ir paudušas gan valdības, kas iesniegušas apsvērumus šajā lietā, gan daži doktrīnas pārstāvji⁴¹, un kuras attiecas uz nesamērīgas dizainparaugu aizsardzības ar autortiesībām nelabvēlīgo ietekmi.

51. Regulā Nr. 6/2002 paredzētā dizainparaugu aizsardzība *sui generis* ir pielāgota aizsargājamo objektu specifiskumam, proti, ikdienā lietojamiem funkcionāliem un masveidā ražotiem objektiem, kuriem tomēr var būt arī atsevišķas oriģinālas estētiskas īpašības, kuras ir vērts aizsargāt. Šī aizsardzība ir pietiekami ilga, lai atgūtu ieguldījumus dizainparauga izstrādē⁴², tomēr pārmērīgi neierobežojot konkurenci. Tāpat šīs aizsardzības iegūšanas nosacījumi, kas balstīti uz oriģinalitāti un novitāti, kā arī pārkāpuma noteikšanas kritērijs, kas ir vispārējs vizuāls iespaids⁴³, ir pielāgoti to tirgu realitātei, kuros šie objekti ir atrodami.

52. Tomēr, ja ir pārāk viegli iegūt tā paša objekta aizsardzību ar autortiesībām, kura ir brīva no jebkādām formalitātēm, ir piemērojama no objekta izstrādes brīža, neizvirzot nosacījumu par novitāti, un kuras ilgumam praktiski nav ierobežojuma, ņemot vērā dizainparauga lietderību tā īpašniekam⁴⁴, pastāv risks, ka ar autortiesību režīmu var tikt izskausts dizainparaugiem paredzētais režīms *sui generis*. Taču šī izskaušana izraisītu vairākas nelabvēlīgas sekas, proti, autortiesību devalvāciju, jo tā tiktu lūgta, lai aizsargātu faktiski banālus jaunrades darbus, konkurences ierobežojumus nesamērīgi ilgās aizsardzības dēļ vai tiesisko nenoteiktību, ciktāl konkurenti nevar paredzēt, vai dizainparaugs, kura aizsardzība *sui generis* ir beigusies, ir aizsargāts ar autortiesībām.

53. Šīs bažas izskaidro dažādus ierobežojumus, kas ir noteikti lietišķās mākslas objektu aizsardzībai ar autortiesībām valstu intelektuālā īpašuma sistēmās, kuras ir minētas šo secinājumu ievadā. Savukārt, kā esmu norādījis atbildē uz prejudiciālajiem jautājumiem, šī Savienības autortiesību sistēma neietver nevienu tiesisku pamatu, kas atļautu paredzēt šādu ierobežojumu, jo lietišķās mākslas darbi tāpat kā citas darbu kategorijas ir aizsargāti kā autora intelektuālās jaunrades darbi.

54. Tomēr, man šķiet, ka valsts tiesas, stingri piemērojot autortiesības, var lielā mērā novērst trūkumus, kas izriet no šī veida aizsardzības kumulācijas ar dizainparaugu aizsardzību *sui generis*. Runa nav par to, lai pagarinātu dizainparaugiem ar autortiesībām piešķirto aizsardzību līdz 70 gadiem pēc autora nāves, bet lai sasniegtu īpašus autortiesību mērķus attiecībā uz lietišķās mākslas darbiem, piemērojot tiem īpašus noteikumus.

55. Autortiesībām un dizainparaugu tiesībām ir atšķirīgi mērķi. Pēdējās minētās aizsargā ieguldījumus dizainparaugu izstrādē pret konkurentu atdarinājumiem. Savukārt autortiesībās šī aizsardzība pret konkurenci nav pazīstama. Gluži pretēji, intelektuālajai jaunradei ir raksturīgs dialogs, iedvesma, pārformulēšana, un autortiesību mērķis nav to ierobežot⁴⁵. Autortiesības katrā ziņā ar mantisko tiesību palīdzību aizsargā iespēju netraucēti ekonomiski izmantot darbu pašu par sevi.

56. Šie dažādie mērķi ir saistīti ar dažādiem aizsardzības principiem un mehānismiem.

41 Skat. it īpaši, Bently, L., minēts iepriekš, kā arī Tischner, A., "The role of unregistered rights – a European perspective on design protection", *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018.

42 Saskaņā ar Regulu Nr. 6/2002 šis ilgums ir trīs gadi neregistrētiem dizainparaugiem un pieci gadi, ko var pagarināt līdz 25 gadiem, reģistrētiem dizainparaugiem, tas ir pietiekami ilgs laiks, jo vidēji dizainparauga komerciālā vērtība saglabājas tikai aptuveni četrus gadus un apgērbu nozarē pat īsāku laiku (1 vai 2 sezonas) (skat. Tischner, A., "The role of unregistered rights – a European perspective on design protection", un Van Keymeulen, E., "Copyrighting couture or counterfeit chic? Protecting fashion design: a comparative EU-US perspective", *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 10, 2012, 728.–737. lpp.).

43 Skat. Regulas Nr. 6/2002 4. un 10. pantu.

44 Aizsardzība ar autortiesībām ir nodrošināta visas autora dzīves laikā un 70 gadus pēc viņa nāves.

45 Situācija var atšķirties saistībā ar dažām blakustiesībām, piemēram, attiecībā uz fonogrammām, kuru gadījumā ir grūti runāt par iedvesmu (skat. manus secinājumus lietā *Pelham* u.c. (C-476/17, EU:C:2018:1002, EU:C:2018:1002)

57. Pirmkārt, lai arī autortiesībās noteiktais oriģinalitātes sliekšnis parasti nav ļoti augsts, tomēr tas pastāv. Lai iegūtu aizsardzību, autora centieniem ir jābūt brīviem un radošiem. Risinājumi, kuru pamatā ir tikai tehniskais rezultāts, nevar tikt aizsargāti⁴⁶, tāpat kā darbs, kurā nav konstatējams radošums⁴⁷. Šajā nozīmē nav jāprasa, lai funkcionāliem priekšmetiem būtu īpaši augsts mākslinieciskais līmenis salīdzinājumā ar citām darbu kategorijām, pietiek tikai burtiski piemērot kritēriju *autora intelektuālā jaunrade*. Ikvienam funkcionālam priekšmetam piemīt vizuāls aspekts, kas ir šī priekšmeta autora darba rezultāts. Tomēr ne visi vizuālie aspekti tiks aizsargāti ar autortiesībām.

58. Otrkārt, autortiesības ir balstītas uz idejas un tās izpausmes nošķiršanu, un tikai izpausme tiek aizsargāta. Lietišķās mākslas darbu gadījumā šī dihotomija, manuprāt, var mazināt to aizsardzības ar autortiesībām pret konkurenci vērsta sekas. Atļaujiet man kā piemēru minēt pamattiesvedībā aplūkotos objektus, lai ilustrētu savu viedokli.

59. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu prasītāja pamattiesvedībā lūdz aizsardzību:

“modeļ[iem], kas [...] ir sporta krekli un T-krekli, [kuru] sastāvā ir iekļauta virkne elementu, it īpaši sporta krekla priekšpusē uzdrukāts attēls, krāsu kombinācija, kabatas izvietojums uz vēdera un kabatu ieliktni”, un

“[džinsu] modelim piemīt raksturīgs veids, kādā tiek piegrieztas un iestrādātas trīs dažādas detaļas. Izmantojot dažāda garuma un formas detaļas tiek radīta bikšu stara ar [...] 3 dimensiju (3D) efektu, kas pārklājas iekšpusē un aizmugurē un ieskauj to lietotāja kāju (skrūvgrieža efekts). Citi elementi, kas rada “skrūvgrieža efektu”, ir iešuves (*darts*), kas iekļautas modeļa ceļgala līmenī, pa vienai katrā bikšu starā”.

60. Attiecīgo objektu kā aizsargājamo darbu kvalificēšana un iespējama viltojuma konstatējums ir tikai faktiski elementi, kas, protams, ir pilnīgi pakļauti valsts tiesas vērtējumam. Tomēr man šķiet, ka tādas iezīmes kā “īpaša kompozīcija, kuras pamatā ir forma, krāsas, vārdi un cipari”, “krāsu kombinācija”, “kabatas izvietojums uz vēdera” vai arī “piegriezumus, kas tiek radīti ar trīs detaļu izvietojuma palīdzību”, kuru reproducēšana tiek pārņemta *Cofemel*, būtu jāanalizē kā idejas, kam var būt dažādas izpausmes, vai pat kā funkcionāli risinājumi⁴⁸ un tām nebūtu jāpiešķir aizsardzība ar autortiesībām.

61. Turklāt, atsaucoties uz sava 1996. gadā ieviestā modeļa “G-Star Elwood” (tajā laikā) novatorisko un unikālo raksturu, *G-Star*, šķiet, vēlas aizsargāt ar autortiesībām savu reputāciju un savu izstrādājumu atšķirtspēju, kas ir aizsardzība, ko parasti nodrošina preču zīmju tiesības.

62. Tā ir taisnība, ka autortiesību pārkāpums ne visos gadījumos ietver darba pilnīgu reproducēšanu. Aizsardzība attiecas arī uz darba daļām ar nosacījumu, ka tās ietver elementus, kas ir šī darba autora intelektuālās jaunrades izpausme⁴⁹. Šie elementi nedrīkst būt tikai iedvesmoti no darbā paustajām idejām, bet tiem ir jābūt šī darba daļai. Šis vērtējums katrā atsevišķā gadījumā ir jāveic tiesai, kas izskata lietu pēc būtības. Šajā vērtējumā šai tiesai arī ir jāpārlicinās par objekta, kuram ir prasīta aizsardzība, pietiekamu identificējamību⁵⁰.

63. Visbeidzot, treškārt, autortiesības atšķiras no dizainparaugu tiesībām vērtējumā attiecībā uz aizsargāto ekskluzīvo tiesību pārkāpumiem. Saskaņā ar Regulas Nr. 6/2002 10. panta 1. punktu dizainparaugu tiesības nodrošina aizsardzību pret “visiem dizainparaugiem, kas informētam lietotājam neatstāj atšķirīgu vispārējo iespaidu”. Taču autortiesībās šis “vispārēja [vizuāla] iespaids” jēdziens netiek lietots.

46 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 49. un 50. punkts).

47 Spriedums, 2012. gada 1. marts, *Football Dataco* u.c. (C-604/10, EU:C:2012:115, 33. punkts).

48 Kabatai, kas būtu izvietota sporta krekla mugurpusē, nebūtu būtiskas lietderības.

49 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 39. punkts).

50 Skat. spriedumu, 2018. gada 13. novembris, *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 40. punkts).

64. Ar autortiesībām tiek aizsargāts konkrēts darbs, nevis darbs, kuram piemīt šāds vizuāls aspekts⁵¹. Divi fotogrāfi, kas vienā un tajā pašā brīdī fotografē to pašu ainu, var iegūt attēlus, kas nerada atšķirīgu vispārēju vizuālu iespaidu. Dizainparaugu jomā tas, kurš publiskoja savu fotogrāfiju pirmais, varētu iebilst pret cita fotogrāfa fotogrāfijas publicēšanu. Tas tā nav autortiesību gadījumā, kurā paralēli izstrādāts darbs, ar nosacījumu, ka tas ir patiesi oriģināls, ir ne tikai atļauts, bet tam ir nodrošināta arī pilnīga aizsardzība kā atšķirīgam darbam. Tas ir attiecināms uz darbiem, kuru radīšanu ir iedvesmojuši agrāki darbi. Ja šis darbs nav neatļauta cita autora darba oriģinālo elementu reproducēšana, jautājums par autortiesību pārkāpumu nerodas – neatkarīgi no tā, vai vispārējais vizuālais iespaids ir atšķirīgs.

65. Tātad autortiesības atļauj dizainparauga autoram iebilst pret tāda dizainparauga publicēšanu un izmantošanu, kurš nerada atšķirīgu vispārēju iespaidu, tikai tad, ja viņš var pierādīt, ka ir reproducēti viņa dizainparauga oriģinālie elementi.

66. Izskatot prasību par dizainparauga aizsardzību ar autortiesībām, tiesai ir jāņem vērā šie elementi, lai nošķirtu to, kas, iespējams, attiecas uz dizainparaugu aizsardzību *sui generis*, no aizsardzības ar autortiesībām un tādējādi nepieļautu šo divu aizsardzības režīmu sajaukšanu.

Secinājumi

67. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu uz *Supremo Tribunal de Justiça* (Augstākā tiesa, Portugāle) uzdotajiem jautājumiem sniegt šādu atbildi:

- 1) Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 2. panta a) punktu, kā to ir interpretējusi Tiesa, netiek pieļauts, ka rūpnieciskie dizainparaugi tiek aizsargāti ar autortiesībām tikai tad, ja tiem piemīt īpašs mākslinieciskums, kas pārsniedz to, ko parasti prasa citām darbu kategorijām.
- 2) Izskatot prasību par rūpnieciska dizainparauga aizsardzību ar autortiesībām, valsts tiesai ir jāņem vērā tādi šo tiesību īpašie mērķi un mehānismi kā izpausmes veids, nevis ideju aizsardzība un ekskluzīvo tiesību pārkāpumu vērtēšanas kritēriji. Savukārt valsts tiesa aizsardzībai ar autortiesībām nevar piemērot īpašos dizainparaugu aizsardzības kritērijus.

⁵¹ Markiewicz, R., *Ilustrowane prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšava, 2018, 79. lpp.